

51101901 :สาขาวิชาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์

คำสำคัญ : เครื่องถ้วยสังคโลก/ลักษณะการบริโภคของเครื่องถ้วยสังคโลก/แหล่งเตาศรีสุชนาลัย/บริเวณภาคกลางของประเทศไทย

โก มูโก : การศึกษาการแพร่กระจายของการบริโภคเครื่องถ้วยสังคโลกบริเวณภาคกลางของประเทศไทยในช่วงพุทธศตวรรษที่ 18-22. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ศ.สายันต์ ไพเราะญจิตร และ อาจารย์ ดร.อมรา ศรีสุชาติ. 674 หน้า.

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการบริโภคเครื่องถ้วยสังคโลกที่แพร่กระจายบริเวณภาคกลางของประเทศไทยในช่วงพุทธศตวรรษที่ 18-22 โดยทำการวิเคราะห์หลักฐานทางโบราณคดี และเพื่อศึกษาบริบทที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะการบริโภคของเครื่องถ้วยสังคโลกบริเวณภาคกลางของประเทศไทย

ผลการศึกษาพบว่าการแพร่กระจายของเครื่องถ้วยสังคโลกประกอบด้วยลักษณะประโยชน์ใช้สอยต่างกัน 2 อย่าง ได้แก่ (1) เครื่องถ้วยสังคโลกเป็นสินค้าธรรมดา (2) เครื่องถ้วยสังคโลกเป็นภาชนะกักเก็บสินค้า

เมื่อมองเห็นประวัติเปลี่ยนแปลงลักษณะการแพร่กระจายของการบริโภคเครื่องถ้วยสังคโลกเป็นสินค้าธรรมดาบริเวณภาคกลางของประเทศไทย สรุปได้ว่าปัจจัยที่ก่อให้เกิดเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่เกิดจากเคลื่อนไหวกายนอก ได้แก่ เครื่องถ้วยเงินที่ถูกค้าขายในตลาดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ส่วนเมื่อสังเกตประวัติเปลี่ยนแปลงลักษณะการแพร่กระจายของการบริโภคเครื่องถ้วยสังคโลกเป็นภาชนะกักเก็บสินค้าเหล่านี้ ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดเปลี่ยนแปลง คือทั้งความต้องการต่อสินค้าที่ถูกบรรจุภายในเครื่องถ้วยสังคโลก

ดังนั้น ถึงแม้ว่ายังไม่เกิดความต้องการต่อเครื่องถ้วยสังคโลกเป็นสินค้าธรรมดาตามบ้านเมืองต่างๆบริเวณภาคกลางตอนล่างของประเทศไทยในช่วงก่อนการส่งออก แต่ในสถานการณ์ที่ได้มีความสัมพันธ์ทางการค้าขายระหว่างบริเวณภาคกลางตอนล่างกับภาคกลางตอนบนของประเทศไทย เครื่องถ้วยสังคโลกเป็นภาชนะกักเก็บสินค้า คงจะมีโอกาสที่ได้ถูกขนส่งแพร่เข้ามาบ้านเมืองบริเวณนี้ ส่วนแม้แต่ในช่วงสมัยที่ขยายตัวขอบเขตของเครื่องถ้วยสังคโลกเป็นสินค้าธรรมดาที่แพร่กระจาย แต่ขอบเขตของเครื่องถ้วยสังคโลกเป็นภาชนะกักเก็บสินค้าที่แพร่กระจายกลับถดถอย เนื่องจากว่าสินค้าชนิดต่างๆ ถูกขนส่งเข้ามาจากภูมิภาคอื่น โดยบรรจุภายในภาชนะดินเผาประเภทไหที่ผลิตจากแหล่งเตากายนอก

ภาควิชาโบราณคดี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2553

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1. 2.

51101901 : MAJOR : HISTORICAL ARCHAEOLOGY

KEY WORD : SANGKHALOK CERAMIC/CONSUMPTION MODE OF SANGKALOK WARE

KO MUKAI : A STUDY ON DISTRIBUTION OF CONSUMPTION SANGKHALOK CERAMIC IN CENTRAL THAILAND FROM 13TH TO 16TH CENTURY. THESIS ADVISORS : PROF.SAYAN PHRAICHANCITT, AMARA SRISUCHART, Ph.D. 674 pp.

The objective of the study is to explain the movement of distribution and consumption of Sangkhalok ceramics in Central Thailand during the 13th to the 16th century. The Sangkhalok ceramics, defined as products from kiln sites in Si Satchanalai and Muang Sukhothai, Sukhothai Province, lower north of Thailand, were discovered from several archaeological sites in Central Thailand. These finds were systemically collected, classified and analyzed by means of archaeological method. Archaeological data from other sites, such as Sangkhalok ceramics from sunken ships, and historical documents concerning the movement are discussed.

These findings obtained. Two different kinds of utilization of Sangkhalok ceramic: that is, as a container and a commodity, had been distributed and consumed in different manners from place to place and from time to time. Before the full-scale export of Sangkhalok wares in the 15th century, main production of Sangkhalok ceramic was a large unglazed stoneware jar used as a container (including a burial jar/reliquary). These jars were locally made and were transported from several kilns to all regions. The presence of these jars indicates the prevalent consumption of local people in Thailand; they were not for export outside the country. However, some of them were also found at some places near the Gulf of Thailand by the early 14th century. This phenomenon may be open to interpretation.

Regarding Sangkhalok ware as a commodity, it is evident that in the early 15th century onward glazed wares from Si Satchanalai kilns were rapidly developed; i.e. high quality celadon was widely produced during the mid-15th century, and increased in number and became the major product to be exported and played a prominent part in the Southeast Asian market.

Production of Sangkhalok large jars was reduced due to the fact that people in the central Thailand preferred to consume large jars as container from other sources. This is exemplified by the increasing of consumption of Mae Nam Noi large jars and the decreasing of Sangkhalok large jars as appeared at Chan Palace site in Phitsanulok during the period of being a satellite of Ayutthaya kingdom in the mid-15th century.

The return of Chinese blue-and-white wares in the Southeast Asian Market in the late 15th century, which is exemplified by the Chinese wares found predominantly in several sunken ships, caused the decline of the consumption of Sangkhalok ceramics in the Southeast Asian market. Though the Chinese blue-and- white wares replaced Sangkhalok ceramics in this respect and became preferable items to people in the capital, Ayutthaya, in the late 15th to the early 16th century, Sangkhalok ceramics were still mainly consumed by people in Phitsanulok. Finally, the Chinese blue-and -white wares became the dominant ceramic in Phitsanulok's market from the mid- to late 16th century.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ ไม่สามารถสำเร็จลุล่วงได้ หากมิได้รับการสนับสนุนการวิจัยจากหลายท่าน

ขอขอบคุณ ผอ. อนันต์ ชูโชติ (ผู้อำนวยการสำนักศิลปากรที่ 6 สุโขทัย) และผอ. ดวงกมลชาติประเสริฐเจ้า (ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ รามคำแหง จังหวัดสุโขทัย) และเจ้าหน้าที่กรมศิลปากรทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลทางด้านโบราณคดี นอกจากนี้ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สวรรคตวรรษยาก พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสวรรคโลก พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กาญจนภิเษก จังหวัดปทุมธานี สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 2 สุพรรณบุรี กรมศิลปากร สำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี Sten Sjostrand (ในประเทศมาเลเซีย) ที่สนับสนุนทุกด้านในการทำวิจัย

ขอขอบคุณ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ช่วยพิจารณาให้ผู้วิจัยได้รับทุนอุดหนุนการศึกษาประจำปีการศึกษา 2551 จำนวน 4 ภาคการศึกษาติดต่อกัน ทั้งนี้ตั้งแต่ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2551

ขอขอบคุณ อาจารย์ธราพงศ์ ศรีสุชาติและอาจารย์ ดร.อมรวิภา ศรีสุชาติและศาสตราจารย์สายันต์ ไพเราะญจิตร ซึ่งเป็นคณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ช่วยตรวจแก้แนวความคิดเห็นที่ใช้ในวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ทุกด้าน และไม่อยากจะลืมความช่วยเหลือจากเพื่อนนักศึกษาและนักศึกษารุ่นพี่ โดยเฉพาะคุณวณาพร คำบุศย์ ช่วยเหลือในการทำวิจัยที่สุโขทัย คุณดวงกมล อัครวมาศ คุณศรัณย์ มะกรุดอินทร์ และคุณศิริเพ็ญ วรปัสสุ ทั้งสามท่านช่วยการดำเนินการส่งวิทยานิพนธ์ ถ้าหากจะไม่มีเพื่อนนักศึกษาเหล่านี้ ผู้วิจัยไม่สามารถที่จะทำวิทยานิพนธ์ได้ ขอขอบคุณมาก ๆ

ท้ายที่สุด ขอขอบคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ผาสุข อินทราวุธ อาจารย์ที่ปรึกษาของผู้วิจัย และดูแลสนับสนุนให้ผู้วิจัยในทั้งด้านการวิจัยและด้านกิจกรรมในมหาวิทยาลัยศิลปากรตั้งแต่การเข้าเรียนมหาวิทยาลัยจนถึงวันนี้